

TITVLVS XIX.  
DE CAPITVLIS CATHEDRALIVM ECCLE-  
SIARVM SEDE PRÆSERTIM VACANTE.

Ecclesia Cathedralis Capitulum ex Præbendarijs constat, de quibus  
actum cùm sit Titulo præcedenti, non videntur esse multa ad  
conscientia forum spectantia, quæ longiori indigeant discussione,  
præsertim circa Capitulum Sede plena: de quo tamen præmitten-  
dum aliquid, ut ad Capitulum, vacante Sede, de quo plus  
aliquid circa Ecclesiæ Indianorum occurrit, statim procedamus.  
Sit ergo pro illo

# C A P V T I.

Circa Capitula Indicarum Cathedralium adnotantur nonnulla ad forum conscientiæ pertinentia, cum Sedes plena.

I  
**D**ico primò. Capitulum circa distributiones, in quibus sunt Præbendæ constitutæ, nequit sine Episcopi consensu disponere, modum in eo seruandum statuendo.

*Sic colligitur ex Dom. Barbosa Allegat. 53. num. 139. qui pro se adducit Moneram: & de distributionibus quotidianis agunt, ynde ad ampliores, quales sunt illæ, de quibus loquimur, fit eidens consequentia. Probatur ex Concilio Tridentin.*

*Sessione 21. Cap. 3. vbi cùm distributionum deductionem statuat, quæ sunt interestentibus tribuendæ, sic subdit: Iuxta diuisionem ab Episcopo, etiam tamquam Apostolica Sedis Delegato, in ipsâ primâ frumentum deductione faciendam dividantur, &c. Præterea hoc spectat ad regimen in diuinis officiis ha-*

*lenderi, ied vi conueniens concilere, quod latenter sciant posse per Episcopum infirmari. In quo si res ex fine communis boni, & ex proprij commodi intuitu transfigatur, turbis & simultatibus vitatis, facilè poterit in istis peccatum euitari. De hoc etiam Santarellus quest. 3. n. 8. & alij, quos adducit & sequitur Bonacina Tom. 2. disp. 1. quest. 1. Puncto 3. n. 30. quatenus concedunt Capitulum sine consensu Episcopi facere statuta posse, quæ ad bonum regimen, & ordinem ipsius Capituli pertineant, cum exceptione quadam apud illum videnda.*

### Cone. Trid.

*Patri A- diuidendis, sic resoluit: Respondeo posse, quando  
zor diffici- nihil contra Episcopi iurisdictionem, aut contra Ins  
lis resolutio. commune constituit. Sic ille adducens Francum in  
Cap. Consuetudinem. §. Statuimus de Cleric. non re-  
fid. in 6. Quod videtur difficile: nam stante Af-  
fertionis propositæ veritate, quòd scilicet circa  
prædicta statuere ad Episcopum pertineat, & non  
ad Capitulum sine illo: contra ipsius iurisdictio-*

em fit, & contra ius commune, in Concilio statutum citatis locis: ergo nequit stare quod Capitulum statuat, & praedicta non sequantur. Vicitur autem dictorutn Auctorum mens, vt id, quod statuto Capituli disponitur, contra Episcopum iurisdictionem non sit, neque contra Ius commune; tunc enim ipsum statutum non debet iniungum reputari. Quod saluari ex eo potest: nam cum Episcopus non disponit, neq; dispositis contradicat, non est cur debeat dispositio vt illegitima repudiari. In hoc ergo non videtur grauiter Capitulares delinquare: quod tamen tunc accidet, cum contradicente Episcopo id facient, quia in retraui ius illius violatur; nisi eo animo faciant, vt non velint statutum suum contra Episcopum defendere, sed vt conueniens condere, quod tamen possint posse per Episcopum infirmari. In quo si ex fine communis boni, & ex proprij comodi intuitu transfigatur, turbis & simultatibus citatis, facile poterit in istis peccatum evitari. De hoc etiam Santarellus quæst. 3. n. 8. & alij, quos aducit & sequitur Bonacina Tom. 2. disp. 1. quæst. 1. uncto 3. n. 30. quatenus concedunt Capitulum sine consensu Episcopi facere statuta posse, quæ ad bonum regimen, & ordinem ipsius Capituli pertineant, cum exceptione quadam apud illum idenda.

2 Dico secundò. Capitulum grauiter pec-  
are potest in Ecclesijs Indiarum , si Episcopum  
ecipiat non ostensis litteris Apostolicis , vt pro-  
prio nomine suscipiat Ecclesiaz administrationé.  
De hoc dictum *Titulo 13. numer. 23. & seqq.* Et  
spectare potest ad Sedem plenam, quatenus iam  
Episcopi confirmatio supponitur. Est autem pro  
Indiis id speciale, quia propter distantiam aliquæ  
circa hoc possunt esse fallaciæ. Potest autem Ca-  
pitulum humano aliquo respectu aut timore du-  
ctus, grauissimam Apostolicez Sedis dispositio-  
nem, dum inconsideratè recipit, violare. Neque  
videtur timor talis esse posse , qui cadit in con-  
stantem virum , quandoquidem nihil Episcopali  
auctoritati detrahitur , dum ei gubernatio iuxta  
Regia rescripta traditur , neque Episcopo disipli-  
cere potest Canonica iura seruari , quorum ob-  
seruan-

Obligationes Capituli Sede plena.

seruantiam debet ille præ aliis promouere. Si  
verò spiritu à sua alieno dignitate feratur , eo ip-  
so constantius renitendum ; & se ad patiendum  
aliquid pro Ecclesia non dubitandum exponere,  
quam Christus ipsis regendam commendauit.  
Pro quo videri potest Dom. Villaroël Parte 1.  
Pacificæ gubernat. Quest. 1. Art. 12.

**Assertio 3.** Dico tertio. Etiam potest grauiter pecare Capitulum renuens comitari Episcopum, quando iuxta consuetudinem & statuta id facere debet, si prælertim ex eius renitentia diuina Officia differantur, & scandalum in populo suboriantur. Sic accidit aliquando, me spectante, cum

solemnitas funebris Principis Hispaniarum instaret, tumultuariè hac ex causa peracta, cedente Episcopo, reluctanti Capitulo in ea occasione; qui tamen postea suā est usus potestate, appellationis iudice sententiam comprobante. Et fuit tunc nescio quis de sui contemptu prætextus, cuius quærelæ locus esse deinde potuit; sed non ideò debuit dolor talis in singularem adeò demonstrationem erumpere, eo quod & Pontifex longissimè absit, & Regalis prouidentia nequeat temper opportunum remedium adhibere. Sit ita, ut Episcopi aliquoties in modo præcipiendi deficiant, & quod circumstantiae occurrant, quibus communis parendi obligatio videtur variari. Obtemperandum tamen pro re nata, quando inconuenientia dicta aut similia concurrunt: quia Capitulum congeries subditorum est, & pro obedientia exigendâ Episcopus fundatam habet intentionem. Nec deneganda illi ob quemcumque apparentem respectum, qui etiam si fundamento non careat, obstare non debet, ut turbæ & scandala caueantur. Pro quo est id, quod circa Regios Auditores adnotat Dom. Solorzanus Tomo 2. Lib. 4. Cap. 3. num. 40. cum à Proregibus quidquam obstinatè decernitur, negatā

**Exemplo** Etantibus, sic enim scribit : *Quamuis si in suis sententiis tenaciter hærent, & Regias Audientias ius de illis cognoscendi non habere contendant, quasi meræ & parendum.*

**Dom. So-  
lorzananus.** *absolutæ gubernationis sint, nihilque contentioſæ iustitiae admixtum habeant; vel ex aliis causis, iis, quæ ipsi iuferint, scandum sit, ut occasiones scandali præſcindantur, & ad Regium Senatum cauſa remitti debet, cum protestationibus modeſtè ab Auditoribus factis, & rationibus ac motiuis, quibus utraque pars suam iurisdictionem afferit, & defendit: ut in eodem Senatu ei, cui competere viſa fuerit, demandetur.* Sic ille. Quod equidem & Capitulo faciendum, quod comparatione Episcopi minorem multò auctoritatem habet, quam Regium Prætorium Proregis comparatione; vt est perspicuum. Unde & Collegium Præbendariorum Capitulum dicitur, quasi parvum Caput Episcopo comparatum: vt ex quadam Glossa affirmat P. Azor *suprà Lib. 3. Cap. 37. §. In præſenti.*

**Affertio 4.** Peccare item gra- uiter sala- ria Mini- stris com- petentia denegan- do. 4 Dico quartò. Capitulum etiam lethale po- test peccati vulnus incurrere , si salario Ministris competentia non tribuat. Vnde & cultus diui- nus minus decenter peragatur , dum Capitulares sciunt id , quod ex ea parte decimalis portionis plus habetur , eisdem accrescere. Quomodo au- tem ex hoc obligatio restitutionis emergat , di- ctum à nobis *Titulo præced. num. 91.* In quo qui- dem Decani , aut eo non extante , eius , qui Cho-

ro præfet, maioris inquam Dignitatis, aut antiquioris Canonici, iuxta ea, quæ cum aliis tradit. P. Azor *supra Quest.* 3. conscientia præsertim grauatur, quia ad eum specialiter hæc cura spectat, quâ major nulla. Et ita ut nulla ex parte diuinus minuatur cultus, quisquis ille est, qui Choro præsideret, solicite curare debet, ut ex Concilio Tridentino habetur *Sessane* 21, Cap. 3. de Reformatione. Et ex manifestissimo lumine rationis.

Assertio 5.  
Et in deci-  
marum  
admini-  
stratione.

5 Dico quinto. Capitulum graui item potest turpari delicto , si ob humanos respectus admini- strationem decimarum , aut locationem iis fa- ciat committi , quibus plenè confidi nequit , ob amicitiam videlicet , cognationem , aut avaritiae labem in aliquo , aut aliquibus : quod damnum in Indiis solet esse non infrequens . Et ex eo o- bligationem restitutionis oriri , satis videtur aper- tum , si damnum in prædictis obtigerit . Et qui- dem si omnes cum plena personarum notitia fa- cto consenserunt , nulli est restitutio facienda , quia scienti & volenti non fit iniuria . Si autem dolo & fraude res acta , illis debere fieri à frau- dulentis & dolosis , iuxta communem in hac ma- teria doctrinam est . Quia verò non soli Capitu- lares damnum passi , sed alij etiam , quibus mino- ra emolumenta proueniunt , illis satisfactio red- denda à Capitulo , iuxta reddituum , quibus po- tiuntur singuli , proportionem . Ita ut Dignitates plus Canonicis reddant : & Canonici plusquam Portionarij , qui & in rebus istis solent habere suffragium . Sed quando hæc erunt ? Nescio sa- nè . Illud tamen scio , futurum tempus , in quo reddatur *ofque ad ultimum quadrantem* . Et vt nul- lus sit , cui restitutio sit facienda ex Ecclesiæ Mi- nistris ; facienda quidem Ecclesiæ ipsi , iuxta pru- dentis arbitrium , iuxta dicta num. 91 . Tituli pra- ced.

## C A P V T . I I .

Quando Sedes dicatur vacare, & quomo-  
do circa hoc peccare Capitulum  
possit.

6 **C**irca hoc aliqua sunt certa. Primum, **Certa qua-**  
Sedem vacare per mortem Episcopi: **dam circa**  
cūm enim non sit iam qui sedere pos- **Ecclesie**  
sit, vacua est, seu vacat, ab ipso interitus pun- **Vacatio-**  
cto. Secundum, per depositionem Episco- **nem.**  
pi, quando scilicet Pontificiā sententiā depo-  
nitur, id est, Pontificiā dignitate priuatur. Ter-  
tium, per translationem cūm Episcopus vnius  
Ecclesiæ ad aliam transfertur, & illius est adeptus  
possessionem, siue non adeptus priori penitus  
renuntiavit. Ex his enim caussis vineulum spiri-  
tualis coniugij dissoluitur, & Ecclesia dicitur vi-  
duata, vt constat ex Cap. *Inter Corporalia de Tran-*  
*slat. Episcopi. Quartum habetur in Cap. Si Epi-*  
*scopus, de supplenda neglig. Praelat. in 6. vbi sic*  
*dicitur: Si Episcopus à Paganis aut Schismaticis ca-*  
*piatur, non Archiepiscopus, sed Capitulum, atsi Sedes*  
*per mortem vacaret illius, in spiritualibus & tempora-*  
*ralibus ministrare debet, donec eum libertati restituat,*  
*vel per Sedem Apostolicam (cuius interest Ecclesiarum*  
*providere necessitatibus) super hoc per ipsum Capitulum,*  
**Cap. Si**  
**Episcopus, de**  
**supplenda**  
**neglig.**  
**Praelat.**

*Circa capitulo iiii qui obseruandū.*

quam citò cōmodū poterit, consilendam, aliud contigerit ordinari. Sic Bonifacius Octauus. Idem autem esse, si Episcopus captus ab hæreticis fuerit, notat Ioannes Andreas, & ratio est eadem, neque in eo esse poterat difficultas. Potest autem id in Indiis accidere, si dum Episcopus diocesum visitat, & longius progrederit, irruptio aliqua Ethnicorum fiat, vt in Chilensi accidit rebellione. In hoc ergo casu Vicarius cessat Episcopi, aut Gubernator ab eodem designatus, sicut per mortem cœlaret, quia captiuitas est cœiliis mors: pro quo Auctores apud Dianam Parte 8. Tractat. 4. Resolut. 4. post Glossam in Cap. citato. Videtur autem adhibenda limitatio, si Episcopus speretur breui libertatem adepturus: non enim abesse creditur, statim reuersurus, iuxta Iuris regulas: & præterim in casu captiuitatis. I. Postliminium 5. Capitius 1. Nihil d. de capit. & postlim. rever. Et Concilium Tridentinum Sessione 23. Cap. 1. de Reformat. eas absentias Epilcoporum per tres meses accommodat: ampliandas autem in casu dicto satis est verosimile, quia trimestris absentia ex ordinariis caussis, & non multūm vrgentibus afflumi, potentior ratio est: debet etiam longius spatiū indulgeri, vt ex eodem loco Concilij constat; & quia Episcopūtūne speratur reuersus, ad eundem gubernatio pertinet, & ita illius Vicarius & Gubernator usque ad redditum permanebunt. Quintum, si Episcopus in dementia incident, quod faciendum tunc constat ex Cap. Pastoralis, de Clerico agrot. in 6. vbi sic decernitur: Si vero Episcopus demens fuerit, & quid velit, aut nolit exprimere nesciat, vel non posse: tunc eius Capitulum, vel due ipsius partes, eadem autoritate unum aut duos coadiutores sumant idoneos, qui eius officium exequantur. Sic Bonifacius Octauus. Possunt ergo Vicarium generalem eligere, nec tenentur feruare formam in Concilio Tridentino traditam Sessione 24. Cap. 16. de Reformat. quia de electione post mortem Episcopi agitur: mortuo autem dementia, alius eligi Vicarius poterit; immo & debet; formā Concilij seruat, aut alius aut idem, qui dementia tempore subrogatus.

*Quæstio grauissima circa translationem.*

Glossa.

7 Hæc cum videantur certa; grauissima tamen quæstio circa translationem extat, quando scilicet ratione illius absolute dicenda sit Ecclesia vacare, vt Capituli auctoritas locum incipiat habere. Licit enim constet per translationem, sicut per mortem, Capitulum in iurisdictione succedit, vnde Glossa in citat. Cap. Si Episcopus vers. Mortem, sic habet: Mortem, renuntiationem, translationem, depositionem, vel alio modo. Quia tamen contingere potest ut notitia certa confirmationis habita, sive ante illam, per solam presentationem Episcopūtūne discedat, & possit differatur, quæ ad vacationem prioris Ecclesiæ necessaria videtur, inde dubium oritur circa Capituli successionem. Quod certius appetet, dum Episcopus in priori se Ecclesia continet: indecorum enim est, vt in ea sit, nec tamen gubernare eam possit, sed Capituli maneat in multis iurisdictionis subiectus, ac molestius, immo & iniuriis expeditus eorum, quos nuper sibi subiectos & obsequentes habebat. Pro quo diuersas Doctorum sententias refert Dom. Solorzanus Lib. 3. Cap. 1. num. 77. & seqq. & in Politica Lib. 4. Cap. 13. pag.

609. & seqq. & Diana Tract. citato. Resolut. 29.

de quo & nos Titulo 1. 3. Cap. 4. Vnde iam 8 Dico primò. Generaliter loquendo, licet per confirmationem vacare censeatur Ecclesia, Episcopum vbi certa illius habetur notitia, & Episcopi consensu accedit; non tamē Capitulo luccedit auctoritas, donec Episcopus extra diocesum sit, vel si sit intra ipsam, à gubernatione velit penitus abstine. Primum constat ex manifesta declaratione Innocentij Tertiij in Cap. Inter Corporalia, aut Gubernator ab eodem designatus, sicut per mortem cœlaret, quia captiuitas est cœiliis mors: pro quo Auctores apud Dianam Parte 8. Tractat. 4. Resolut. 4. post Glossam in Cap. citato. Videtur autem adhibenda limitatio, si Episcopus speretur breui libertatem adepturus: non enim abesse creditur, statim reuersurus, iuxta Iuris regulas: & præterim in casu captiuitatis. I. Postliminium 5. Capitius 1. Nihil d. de capit. & postlim. rever. Et Concilium Tridentinum Sessione 23. Cap. 1. de Reformat. eas absentias Epilcoporum per tres meses accommodat: ampliandas autem in casu dicto satis est verosimile, quia trimestris absentia ex ordinariis caussis, & non multūm vrgentibus afflumi, potentior ratio est: debet etiam longius spatiū indulgeri, vt ex eodem loco Concilij constat; & quia Episcopūtūne speratur reuersus, ad eundem gubernatio pertinet, & ita illius Vicarius & Gubernator usque ad redditum permanebunt. Quintum, si Episcopus in dementia incident, quod faciendum tunc constat ex Cap. Pastoralis, de Clerico agrot. in 6. vbi sic decernitur: Si vero Episcopus demens fuerit, & quid velit, aut nolit exprimere nesciat, vel non posse: tunc eius Capitulum, vel due ipsius partes, eadem autoritate unum aut duos coadiutores sumant idoneos, qui eius officium exequantur. Sic Bonifacius Octauus. Possunt ergo Vicarium generalem eligere, nec tenentur feruare formam in Concilio Tridentino traditam Sessione 24. Cap. 16. de Reformat. quia de electione post mortem Episcopi agitur: mortuo autem dementia, alius eligi Vicarius poterit; immo & debet; formā Concilij seruat, aut alius aut idem, qui dementia tempore subrogatus.

9 Quod vero per expressam renuntiationem adhuc intra Diocesum versantis, vacatio Ecclesiæ contingat, vt in ultima Assertionis est parte propositum; videtur irrefragabile; quia nullib[us] renuntiatione talis ut inualida videtur reprobata, & generalis regula est posse quemlibet iuri suo

Si expressa, & vacatio incepit, & renuntiatione talis est incepta.

*Quædam infamia defecta ex defectu potestatis.*

cedere. Illud tantum videtur obtare, de quo citato Cap. 4. Episcopum videlicet non posse scire beneplacito Summi Pontificis suæ dignitati renuntiare, etiam si confirmatus tantum, & nondum consecratus sit de quo item adductum Cap. Inter Corporalia, perspicue disponit. Sed hoc non vrget: quia per renuntiationem prædictam non renuntiatur dignitati, pro qua iam renuntiatione præcessit, quando promotioni ad aliam Ecclesiæ assertus est præstus, sed fit aliquid con querenter ad illam, vt actus completus sit. Si adhuc infestis, post consensum præstitum manere in Translato postem administrandi ex Iuris dispositione, quæ videtur in bonum Ecclesiæ concessa, cui proprius qui fuit sponsus, melius prouidebit, dum intra illius diocesum demoratur. Quod in Ecclesiæ Indianarum videtur magis urgere ob adductam paulo superius rationem. Neque illud etiam obstat: quia licet in fauorem Ecclesiæ potest illa in translato perseueret, locus est renuntiationi; quia non omne, quod est in fauorem Ecclesiæ, est renuntiabile, sed illud tantum quod est in luce, aut alias per Pontificias leges tale declaratum: & ita contingit in præsenti: ex ea ratione, quod cura huiusmodi potest per alios suppleri; & licet non ita aliquando bene; quia tamen citò eam depositurus est ob necessitatem profectio[n]is; non ipsi cum tanto onere relinquatur, vt statim in illos transferri nequeat, in quos est statim transferri. Et argumentum est ob huiusmodi administrationem nullum Episcopo emolumen[t]um ex massa decimali relinqu[i], omnia gratis peracturo. Quod etiam in Indiis conuenienter fieri potest regulariter loquendo, nisi casus talis occurreret, in quo charitas aliter fieri compellere videatur.

*Affiratio 2. Capitulum in Indiis Episcopo non restitutum, licet probabilis pro eo sententia sit.*

10 Dico secundò. In Indiis licet Capitulum secundūm probabilem opinionem procedat, dum tamen Episcopus renitit, & sibi administrationem competere probabili etiam ratione contendit, non est Sedes vacans publicanda, nisi Patrono de omnibus certiorato. Prorege inquam, aut supremo Gubernatore: quia cum turbæ inde possint excitari, & scandala non leua emergere, nisi iurisdictio stabilatur, à nullo alio possunt inconvenientia ista submoueri. Et ex eo etiam quia cum præsentare ad Beneficia possit, oportet vt eius, cui præsentatio facienda est, sit pacifice fundata iurisdictio, vnde & prouidentiam suam circa hoc potest interponere. Et in consultationis huiusmodi prætermissione grauiter potest delinqui, propter inconvenientia, quæ debent à Capitularibus præcaveri. Quomodo autem contra Ecclesiastica iura non sit vi Patroni ultra præsentationem aliquid circa Praelatos exercere possint, vt firma eorum iurisdictio sit, ex Canonico iure habemus. Cap. Nobis, de iure patr. ibi: Non electioni Pralati, sed iam facte huius Patroni postulatur assensus; nisi alter de sua iurisdictione obincat, ut partes suas interponere debent electioni tractanda. Sic Clemens Tertius. Non ergo mirum esse poterit, si aliud præter præsentationem Regibus Catholicis, & præsertim in Indiis concedatur: quod scilicet omnino curent, vt satis fundata iurisdictio eorum sit, quibus Canonice instituendi à se præsentando est futura potestas.

*Quid Patrono ultra præsentationem licet.*

*Cap. Nobis de iure patron.*

*Affiratio 3. Sola presentatione non inducit vacanciam.*

11 Dico tertid. Dum Episcopi translatio[n]is suæ testimonium, quod facere plenam fidem possit, non habent, sed Iolam Regiam præsentationem, non debent ab Ecclesiæ, in quibus sunt, administratione desistere. Hoc probant adducta nobis citato Cap. 4. Tit. 13. & ratio est clara, quia coniugale vinculum perseuerat, vnde & cura sponsæ opus est etiam perseueret. Sic ergo Sedes vacare nequit.

*Affiratio 4. Nisi Episcopus longam profecitionem assumat.*

*Pro quo exempla.*

*Eius et confitutio[n]e Gubernatoris & non Vicarii præclara.*

*Circa appellationem à delegato notanda doctrina.*